

દલીલુલ

હુજૂમીજ

હાજીઓ તથા હુજૂમીજો
(માટે) ગાઇડ.

મુજબથી

જીદાને રસ્તે

જેતુલા તથા મદીનએ

મુનબરો અને ત્યાંથી શામ, જેતુલ

મુકદ્દસ, મીસર, અસકંદરીયા તથા હલ-

ખથી બગદાદથી કરળા મોઅલ્લા વગેરે જવાની

ગાઇડ તથા ખરચનો અંદાજો બતાવનારી કીતાબ.

જપાવનાર,

અબ્દુલહુસેન હકીમજી બુટવાલા.

ધી 'મુરતદાઇ' સ્ટીમ પ્રેસ મુજબ.

૧૩૨૮ હીજરી.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કોપીરાષ્ટ્રિય વિભાગ]

અનુક્રમાંક . ૩૧૨૦

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ દાનુલુલુ ડુઝ્મજ

વિષય ૧૭ : ૪૪૪૬,

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والماقبة للمتقين والصلوة
والسلام على رسوله سيدنا محمد خاتم النبيين وعلى
آله الطيبين الطاهرين وسلم تسليماً كثيراً كثيراً الى
يوم الدين اما بعد

પ્રુદા તખાલાની તોશીકથી, ખમસતીલ અતહાર,
અધમ્મતુલ અપરારના વસીલાથી આ અખદે નાચીઝ
મમલુકે સૈયદના વ મોલાના અખીલ ફઝલ અખદુલા
ખદરદીન (طول عمره) ને એમ વીચાર થયો કે આ
ફાની જીંદગીનો કંઈ લશોસો નથી તેજ માટે જેમ બને
તેમ જે કંઈ આકેબતનો તોશો મારાથી લેવાએ તે હાસીલ
કરું. તેજ માટે મે હજબો અખમ થયો, ખેતુલા જઈ,
ખેતુલાથી નખી સાહેબની દરમાહની જારખ કરું. ત્યાંથી

અનખીયાએ સલક તથા અધમમએ કીરમ તથા ઓલીયાએ
 ઇજમની જીયારતો કરે. કે જે શામ (દમીશક) બેતુબ
 મુકદ્દસ, મીસ્ર વગેરેમાં છે, તેના સવાબોથી દામનને
 બરે અને ત્યાંથી અપના નખીએ કરીમના નવાસા ત્રણ
 દહાડાના ભુકા અને પ્યાસા, ગરીબુલ વતન, સૈયદુલ
 સોહદા જનાબ ઇમામહુસેન (અં) ના રોજએ અતહરની
 જરીહે મુકદ્દસ ને ચુમી ફેજ હાસલ કરી, ખીજ સગત્રા
 કરખલાના શોહદાની જીયારત કરે. પછી જનાબે અમીર,
 સૈયદુલ ઓલીયા મુશકીલ કુશા, અલી ઇમને
 તાલીબ (અં) ની દરગાહે મુખારકથી (નજરે અશરફ
 માં) મુતબરરક થાઉં.

આ મારી ઉપલી ઉમીદને, ખુદાતઆલાએ પોતાના
 નખી મોહમદ(સઅં) તથા તેવજુના પાક આલના હુરમતથી
 સારી રીતે પુરી કીધી જેના માટે હું ખુદા તઆલાની
 દરગાહમાં હજર હજર વાર સીજદએ શુકર બખ્શ લાજુ.

આ સફરમાં જે જે ખીનાઓ મારી જાયું તેમાં આવી
 છે તેની મેં નોંધી લઈ દુકામાં મોમીનીનના ફાએદાને
 લીધે ઇપાવી તેઓની ખીદમતમાં ધણીજ આજીઝી અને
 ઇલિતેમાથી હૃદયો કરં છું. અને અરજ કરં છું કે જે
 સાહેબોનો વીચાર હજીથી મુશરરફ થવાનો તથા ખીજી
 જીયારતોથી ફાએદો લેવાનો ઇરાદો રાખતા હોએ, તેઓ
 જરૂર આ નાની કીતાબને રહબર તરીકે ગણે, અને જેમ
 તેમાં લખ્યું છે તેજ પ્રમાણે અમલ કરે. કારણ કે, બહાર
 ગામમાં, અંજન લોકો, આંધલાની બરાબર છે તેઓને શી
 રીતે મુસાફરી કરવી, કેટલા પૈસા, કય રીતે, અને કેમ
 ખરચવા, અને કેમ પોતાના માલનું બંદોબસ્ત કરવું—આ
 સગતો એહવાત્ર આ બુકમાં લખવામાં આવ્યું છે.—ઉમીદ
 કે મોમીનબાઈઓ જરૂર આ ચોપડીથી ફાએદો લઈ આ
 ગુનેહગાર નાહકમાં દોઆએ ખેર કરશે.

છેવટમાં બારી તઆમાની દરગાહમાં અરજ કરં છું

કે અમ્ય રૂપસુત્ર આશ્રમીન જે પ્રમાણે તુએ મારી ઉમી-
 દોને પુરી કીધી તેજ પ્રમાણે અગત્રા મોમીનીનની ઉમે-
 દોને પુરી કરજે તેઓને હજથી તથા બીજી મુશરરફ
 જગ્યાઓની જીયારતથી બહરવર કરજે તથા સૈયદના મોજાના
 અબીલ ફજલ અબદુલા બદરદીનના ઉમરને દરાજ કરજે-
 એવણની તમામ ઉમીદોને પુરી કરજે-હમામુજ જમાનના
 ઝુફરે મુબારકને, ખુદાતઆલા આદાષના હાથપર જલદ
 અતા કરજે.

آمین یا رب العالمین بحق سیدنا محمد وآله

લા. સેવક,

અબદુલ્લુસેન હકીમજી બુટવાલા.

સાંકળીકાં.

નામ

સંદેશ નં ૦

મુ'બાઈથી જીદા	૨
જીદાથી મકકા	૩
તાએફુ બયાન	૭
જીદાથી યમળુ	૭
યમળુથી મહીના	૮
મહીનાએ મુનવરા	૬
(મહીનાથી મકકા)	૧૫
મહીનાથી શામ	૧૬
શામથી યાફાથી બેતુલ મુકદ્દસ	૨૪
યાફાથી પોરટસહઈથી મીસર	૨૫

નામ	સફા નં.
મીસ્ત્રી અસકંદરીયા	૬૦
અસકંદરીથી બેડતથી શામથી હલખ	૩૨
હલખથી બગદાદ	૩૩
મહીનાથી શામના ચાલતા નાણા ચલનનું બયાન	૪૦
મુશાફરીનું ખરચનો અંદાજો	૪૩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

હજીથી શરેગ થઈ ત્યાંથીજ બીજી જ્યા-
રતો તથા કરબલા મોઝદલા કેમ
જવાએ તેની વીગત.

મુંબઈથી જુદા, જુદાથી મકકા, મકકાથી
મહીનએ મુનવરા, મહીનાથી શામ, શામથી બે-
તુલ મુકદસ, બેતુલ મુકદસ થી (પાછું) શામ,
શામથી હલબ, હલબથી કરબલાએ મોઝદલાથી
બગદાદ થઈ મુંબઈ.

હમારી ઉપર લખેલી વીગત થી ખાસ જાહેર
કરીએ છીએ કે આએ રાસ્તાથી પહેલાં હજ વાસતે
જવાએ અને ત્યાંથી મુશરરફ થઈ બીજી જ્યારતોથી
ફેઝ હાસીલ કરે માટે હમો પહેલા મુંબઈથી હજ
માટે કેમ અને શી રીતે ગયા તેનું ખયાન કરીશું.

લાએક છે કે, બનતાં સુધી કાંઈલી સારી સ્ટીમર ની ટીકીટ જીદા સુધી લેવી. જેમાં દરેક ચીજની રાહત હોખ પાણીનું, પકાવાનું, બેસવાનું વગેરે. પોતાના શાથે અવેજ લઈજવા માટે જો નોટના કાકા (૧૦૦) નાં અથવા જેની લઈ જશો તો એકશરખો વટાઊં પરશે. તમે સ્ટીમરપર સ્વાર થયા પછી, પહેલા એદન જશે. ત્યાંથી કામરાન. કામરાનમાં આઠ દીવસની કારનટાઈનમાં રહેવું, એ સરકાર તરફથી ફરજ છે. કામરાનની કારનટાઈનથી નીકળ્યા પછી (૨૪) કલાક બાદ કપતા. સીટી દેશે, તે વખતે એહરામ બાંધવું-વહાં એલમલમનુ. મીકાલ છે અને એલમલમ હજના મીકાતો માંથી એક મીઝત છે. હવે જ્યારે હાજરો જીદાના બંદરમાં આવે, ત્યારે હોડીવાલાને કાંઈ પણ આપે નહીં. અગર હોડીવાલાએ રસ્તામાં કાંઈ પણ સતાવીને લઈ લીધું હોય તો કીનારાપર

સ્ત્રી પાહીઓ ઉભા હશે તેઓને સાફ સાફ તમામ
 હકીકત કહેવી. અને બંદરમાં ઉતરા પછી એક પાસ
 લેવાની જરૂર છે, તે લીધા બાદ ત્યાંથી નીકલવાની
 રજા મળશે. જીદદાના બંદરપર ઉતરા પછી, તમોને
 સરકાર તરફથી પૂછવામાં આવશે કે તમારો મુતવલ્લી
 કેણુ? ત્યારે તમારે જવાબમાં શેખ મોહમદઅલી
 તથા સુલતાનઅલી સાહેબનું નામ જણાવવું.
 જીદદામાં અલીજકી દલાલ અથવા ફેજે હુસેનીના
 મેનેજર, તમારે માટે ઉતરવાનો તથા તમારો
 સામાન મકાન સુધી પહોંચાડવાનો બંદોબસ્ત કરશે.
 તમોને એ બાબતની કંઈજ ફીકર કરવી નહીં.
 એક વખતનું જમણુ તથા બીજા દીવસનો નાશતો
 મળશે. જીદદાથી રવાના થતી વખતે તમારી પાસે
 જે કાંઈ સામાન વધારે હશે તે ફેજના મેનેજર
 ને સોંપી દેને કારણુ વધારે બોલે લેવામાં ફાએદો
 નથી. ત્યાંથી ઉંટ ઉપર બેસી બે દીવસને એક

રાતની ઝુસાફરીમાં તમે મકકા શરીફ પહોંચશો.
 એટલે જીદદાથી ઊપડી રાતે હીદદામાં મનજેલ
 થશે. અહીંયાં તમારા સામાન અસખાબની ઘણીજ
 સંભાલ રાખજો. અને બીજે દીવસે તમે મકકા
 શરીફ પહોંચશો. ત્યાં શેઠ આદમજી પીરભાઈ ના
 મકાનમાં ઉતારો લેજો, હજના અવલ અથવા પછી
 જો તમારી મરજી વધારે દીવસ મકકામાં રહેવાની
 હોય તો જરૂર બીજું મકાન, તમે અથવા આદ-
 મજી શેઠના માણસ હસતક ભાડે લઈ લેવું અને
 જો તમારી મરજી શેઠનાંજ મકાનમાંજ રહેવાની
 હોય તથા ત્યાં તમારા રહેવાની સગવડ પણ
 બરાબર થતી હોય તો તમારી પાસે જે કાંઈ
 એવેજ વગેરે હોયતે શેઠના માણસ હસતક સોંપવું
 જો તેમ નહીં કરશો તો તેના જોખમદાર, તે
 માણસ નથી. દાખલા તરીકે અમે અહીંયાં
 જણાવીએ છીએ કે ગએ વરસે મુંબઈના વેપારી

શેઠ મામુજી મોહમદલાઈના આસરે રૂપીઆ પાંચસો,
ચોરાઈ ગયા હતા માટે આ ચેતવણી આપવામાં
આવી છે.

મકકામાં શેઠ આદમજી પીરલાઈના મકાનમાં
જીંદગી આવી જ્યારે ઉતારોલે ત્યારે ત્યાં ગુમુલ
કરે, અહુરામ બદલે, જમણથો ફારેગ થયા પછી
મુતવ્વફ હાજર હશે. એવણના સાથ મસજીદુલ
હુરામમા જાએ, તવાપુલ ઊમરા અદા કરે. તવાફથી
ફારેગ થઈ, સફા મરવાની સઈ કરે. સઈ કીધા
બાદ અગર ઊમરએ મુફરદાછે તો કપડા બદલી
નાંખે. અગર તમત્તોનું છે અને હજના દીવસ
નજદીક હોએ તો શબીહુલ મોહરીમ રહે. એટલે
કપડા બદલે નહીં અને એહુરામના કપડા પહેરી
રાખે. હવે જ્યારે આઠમી તારીખ આવે ત્યારે
ઝોહરની નમાઝ પઢે. હજરે ઇસમાઈલમાં જઈ, હ-
જનું એહુરામ બાંધયા બાદ સવારીની તૈયારી

કરે, મીના તરફ રવાના થાએ, નવમી રાત આખી
ખરાખર મીનામાં રહેવું દુરજ ઉગા બાદ
મીનાથી રવાના થવું.

મસજીદે નમશ પાસે શેઠની તરફથી ડેરાએ
તઇયાર હસે. જમણુ જમે ઝોહરની નમાઝનું વખત
થાએ તો મસજીદે નમરામાં બે રકાત નમાઝ પઢે.
અરફાત પાસે બતતુલવાદીમાં ઝોહર અને અસર બેઉ
નમાઝ સાથે પઢવી. નમાઝ પઢા પછી અલમૈનની
વચમાંથી દાખલ થાએ, અલમૈનની અંદર સેઠ તર-
ફથી તંબુ તઇયાર હસે, વહાં જરા રાહત લઇ પહાડ
ઉપર જવું.

મકકતુલ મુશરરફાનાં જન્નતુલ મોઅલ્લામાં
પહેલી કબર મોલાતના ખદીજા બીનતે ખુવેલદ (ખીખી
ફાતેમાના માં સાહેબા) નું આલીશાન મઝાર છે
આગલ વધતાં પહાડ ઉપર પહેલો કુબ્બો રસુલુલ્લાહ
(સ. અ.) ના મોટા બાવા અબ્દુલમુત્તલીબની કબર,

અને મોલાના અખદુલ મુતલીખના (દાદા) મોટા
બાવા અખદે મનાફની કબર છે. આ બેઉ કબર,
એકજ કુખામાં છે. અને બીજા કુખામાં સૈયદના
વ મોવલાના અબી તાલીખ, અમીરુલમુમીનીન અલી
(અ.) બાવાજી સાહેબનું મઝાર છે.

તાએફમાં મોલાના અખદુલ્લા બીન અખબાસ
અને મોલાના તઇયબ (અ.) અને મોલાના કાસીમ
રસુલુલ્લાહ (સ. અ.) ના ફરજંદોના મઝાર છે.

અને જુદાના કબરસ્તાનમાં માં સાહેબા હબ્બા
(તે આદમ નબીના પૈરો) ની કબર છે.

હજ થી ફારેગ થયા પછી જો તમારી મરજી
મકા શરીફમાં મોહરમ કરવાની હોય તો મોહરમ
કરીને જુદાથી યમખુ, અને યમખુથી મદીને
મુનવરા જજો અને જો તમારી મરજી મોહરમ
અગાઉ જવાની હોય તો જુદાથી રાખક થઇ
મદીને જવું. રાખકમાં મોટો શેખ હુસેન કરીને

છે તે ઉંટ વગેરે તથા દરેક ચીજનો બંદોબસ્ત કરી આપેછે. અને જે કોઈ બદમાશો શેખ હુસેનનું નામ સાંભળે છે તે કોઈ કાફલાવાલાને ઠેરાન કરતા નથી. માટે જેમ શેખ હુસેન તમોને બંદોબસ્ત કરી આપે તેમ ચાલવું જે કાંઈ બક્ષીસ તથા ખાવા પીવાનું ઉંટવાલા સાથે ઠેરાવ્યું હોય તે પ્રમાણેજ ચાલવું અને રાખકને રસતે કોઈ પણ જાતની બીક નથી. અમારી ભલામણ એમ છે કે નાની ઇસ્ટીમર રાખકના રસ્તે જતી હોય તો રાખકના રસ્તે જવું નહીં તો પછી ચમળુના રસ્તે જવું. હવે ચમળુથી ૬ મંજીલ કરવી પડે છે. દરેક મંજીલમાં ૧ સુગદુફે રૂ. ૧) આંકે એક રૂપીઓ બક્ષીસ આપવી પડેછે. અને એ વાતનો જરૂર ખ્યાલ રાખજો કે તમારા જમ્યા અગાઉ તમારા ઉંટવાલાને જમાડજો.

મહીનચે મુનવરા.

(અહીયાં નોટનો વટાગ વધારે પરે છે જેથો
ગેની અથવા ઊશમાની ગેની લઘ જવી શારી છે.)

મહીનચે મુનવરા પહોચ્યા પછી સામાન આ-
પના ફેજના મકાનમાં મુકી ગુસ્લ કરી જનાળ
નખી સાહેબની જીયારત વાસ્તે જવું. તમારા સાથે
અપના મુઝવીર માહમુદ ખોન અબદુલ રસુલ
આવસે. સલામ પઢાવસે-જનાળ નખી સાહેબ, રસુ-
લુલાહ ઉપર સલામ પઢાવી, મોલાતેના ફાતેમાંના
હુજરચે મુળારક (કોઠડી) માંભી મોલાતના ફા-
તમા (અ૦) પર સલામ પઢાવસે, ત્યાર પછી
ખડીઅમાં લઘ જશે. ભડીઅમાં પહેલે, અહલુલ
ખત (સ૦ અ૦) ના કુખ્યામાં લઘ જશે. આ કુખ્યાને
ચારે તરફ એક પોલાદની ઢાલેલી ખુખસુરત જાલી છે,
તે જાલીમાં મોલાના અખ્યાસ ખીન અબદુલ મુતલીખ
અને મોલાતના ફાતેમાં અને મોલાનલ હસન.

(અ૦) અને મોલાના અલી ઐનુલઆબેદીન, મોલાના મોહોમમ્મદનીલ ખાકર, મોલાના બાકરુસાદીકની કબરો છે. અને કીબલાની દીવાલમાં મોલાતના ફાતમતુઝ ઝહેરાની કબર છે. આચે કબરનો અતરાફ ફીરતી પીતલની બલી છે. મનસુક (કીતાબ) માં સલામ લખેલું છે, તે સુવાફીક પઢે. આ કુખ્યાના પછવાડે બધુંતુલ હઝન (એટલે ફાતેમતુઝ ઝહેરા આપ જ્યાં રોતાં હતા તે કોઠડી) છે. અજબ આ મકાન છે અંદર દાખલ થતાંજ પોતાની મેલે આંખોમાંથી આંસો નીકલી આવે છે.

આહલુલબૈત (સ૦) ના કુખ્યાથી બાહર નીકળતા, જમની બાબુપર એક કુખ્યો છે, આ કુખ્યામાં નખી સાહેબની દીકરીઓ, મોલાતના જેનબ અને મોલાતના રૂકીયા, મોલાતના ઉમ્મે કુલસુમની કબર છે, આગે જતાં રસુલુલ્લાના બરાઓના કુખ્યાઓ છે, આ બે કુખ્યાઓમાં ફક્ત બરાઓજ જઈ શકે છે; મરદોને બાહરથી સલામ પઢવાનો હુકમ છે.

થોડુંક આગલ ચાલતા મોલાના અખદુલ
 બાકરેતઈયાર અને મોલાના અકીલ બીન મોલાના
 અબી તાલીબનો કુખો છે. આગલ જતાં મોલાના
 ઇબરાહીમ બીન મોહમ્મદ રસુલુલ્લાહનો કુખો
 છે. અને તેની પાસે એક ખુણામાં મોલાતના હલી-
 મુલ્લ સાદીયા રસુલુલ્લાહના ઘાઉનો કુખો છે. અને
 બકીઅની દીવાલની બહાર મોલાતના ફાતેમાં
 બીનતે અસદ જનાબ અમીરુલમોમીનીન અલી
 બીન અબી તાલીબની માસાહેબાનો એક અલીશાન
 કુખો છે. અને ત્યાંથી પાછા ફરતાં, શેહરના
 દરવાજા પાસે મોલાતના સફર્યા બીનતે અખદુલ
 મુત્તલીબ, તથા મોલાતના આકા બીનતે અખ
 દુલમુત્તલીબ રસુલુલ્લાહના બે ફઘ્લ સાહે-
 બાનો કુખો છે, અને અપના મકાનથી થોડાક દુર
 મોલાના અખદુલ્લાહ બીન અખદુલ મુત્તલીબ,
 એટલે રસુલુલ્લાહના બવાળ સાહેબનો કુખો છે.

આ તમામ ઉપર દરશાવેલો જીયારતો મહીનાનાં અંદર છે અને શહેર કોટની અંદર એક ખુણામાં મોલાના ઇસમાઇલ બીન જાફરસા દીકનો આલીશાન તથા વસી રોજો છે.

ઝોહર અને અસર અથવા મગરીબ અને ઇશાઉલ આખેરતના વચમાં નખી સાહેબની મસજીદનાં થાંભલાઓ પાસે જે જે થાંભલાઓનું હુકુમ આવ્યોછે તે થાંભલાઓ પાસે જે જે રકાત નમાજ પઢવી, એ જીકર મનસક (એટલે હજની કીતાબ અરબી) માં લખેલી છે.

તે પછી મસજીદે કુબા જાયે, એ મસજીદમાં જે રકાત નમાજ પઢે જે, નમાજ એક ઉમરા કીધા બરાબર છે.

નમાજ પઢી ત્યાંથી આગલ જતાં બીરે ખાતીમ ની વાવ તથા મસજીદ છે, ત્યાં પણ જે રકાત નમાજ પઢવી, અને કુવાનુ પાણી પીવું, તથા

આંગપર છાંટકવું; અને જે દોઆ મનસકમાં લખેલી છે તે પઢવી.

મસજીદે કુખાના પાસે પડોસમાં એક મકાન છે, જે ફાતેમતુઝઝહેરા તથા અમીરૂલ મોમીનીનની એઠકથી મશહુર છે. તેની અંદર નાની નાની બે કોઠડીઓ છે, એક કોઠડીમાં જનાબે ફાતેમાં (સૌ) ની ચકકી હતી તેનું એક નીશાન બનાવેલું છે.

ત્યાંથી ફારેગ થઇ મસજીદુલ કજીહની તરફ આવવું, આ મસજીદમાં બે રકાત નમાઝ પઢવી તે પછી મસજીદે મશરબે ઉમ્મામાં આવીને બે રકાત નમાઝ પઢે. આ ચારે મસજીદોમાં નમાઝ પઢતાં અસરનું આખીર વખત થઇ જશે; બની શકે તો મસજીદુન નબીમાં આવી તે અસરની નમાઝ અદા કરવી. નહીંતો કોઇબી મસજીદમાં અસર પઢે. બકીઅમાંની સગલી જીયારતો કરે. ગાડી અથવા ગધાની સવારી કરી સૈયદના હમજાની ઝીયારત

વાસતે જાએ. પહલે સૈયદના હુમજાની મસજીદમાં
 જે રકાત નમાઝ પઢે. તે પછી આપ ઉપર સલામ
 પઢે, સલામના બાદ કુખાની બહાર પાનીની નેહર
 છે, તે નેહર પાસે ચોહદ (ની લડાઈ) ના શહીદોનું
 મદફન છે, તે સઘલા શહીદો પર સલામ પઢે,
 તે પછી અગર બની આવે, તો ચોહદ પહાડના
 નજવીક જાએ, તહી તો દુરથી મનસકમાં લખેલા
 દોઆ પઢે.

સયદના હુમજાથી વલતા જમની બાબુમાં એક
 પહાડ છે, તેના ઉપર મસજીદુર રાયત નામની એક
 મસજીદ છે, તે મસજીદમાં જે રકાત નમાઝ
 પઢે, પહાડના પછવાડે મસજીદુલ ફતહમાં જાએ,
 અને જે રકાત નમાઝ પઢે, અને દોઆ પઢે. તે
 બાદ શહેરની તરફ વલે; મીસરી દરવાજાના બહાર
 મસજીદુલ સકયાછે તેમાં જે રકાત નમાઝ પડે,
 અને દોઆ પડે, આ સગલી મસજીદોમાં નમાઝ

પઢતા અસરની નમાઝનું વખત આખીર થઈ જશે. અને જો વખત મલે તો નખીસાહેબની મશજીદમાં આવી તે નમાઝે અસર પઢે, આ મીસલ સગલી નમાઝ પડે, ઝીયારતોને અજા કરે, અને મદીનએ મુનવ્વરામાં કોઈ જીયારતને બાકી ન રાખે તો એહુનેજ એક મદીનો કીધુ એમ કહેવાય છે.

મદીનએ મુનવ્વરાથી મકકા શરીફ

પણ જે સાહેબો પહેલે સ્વેજને રસ્તે થઈ મકકા શરીફ હજ વસ્તે જાયે મદીનાથી ફારેગ થઈ ત્યારે મદીનાથી ૬ માઈલના ફાસેલાપર અસજીદુશાશજરા યાને બીરેઅલી છે. એ મસજીદમાંથી હજ અથવા ઉમરાનું એહરામ બાંધે જો કોઈ તરેહની અડચણ હોય તો યંબુથી નીકલા બાદ ઇસ્તીમરવાલો સીટી દે છે, વહાંથી એહરામ બાંધવું. જે ઠેકાણે ઇસ્તીમરવાલો કપતાન સીટી

હેછે વહાંથી રાખકનું મુકાબેલો છે અને રાખક
જહકાનું મુકાબેલ છે જે હજનું મીકાત છે.

મદીનએ મુનવરાથી શામ,

(૩૧ દીવસનો રસતો છે.)

મદીના મુનવરથી શામ જવાને માટે રેલવે
ટ્રેન મળે છે અને શામથી રવાના થયા પછી
બીજે દીવસે સવારમાં તબુકની અંદર કૈરનટાઇન
છે તે કૈરનટાઇનમાં પાંચ દીવસ રહેવું પડે છે.
ત્યાં તબુ મારેલા છે. તે માટે નવ દીવસ ચાલે
તેટલો ખોરાક મદીનાથી જરૂર લઈ લેવો કારણ
કે આ કૈરનટાઇનની અંદર ખાવા પીવાનો ખોરાક
ઘણાજ મોંઘો મળે છે. આએ કૈરનટાઇનના તં-
બુમાં શરદીનો ભાગ વધારે છે માટે નીચે બીછાવા
શારૂ કંતાન જાડું લેવું અને કપરાં ગરમ પણ શાથે
રાખવા ખરચવાને વાશતે છુટા કુરૂશ લેવાં.

કેરનટાઇનમાંથી નીકળ્યા પછી શામ (હીમારક) રેલવેમાં ત્રીજે હીવથે પહોંચાય છે. ત્યાં સ્ટેશન ઉપર હોટલના માણસો મુસાફરોને ઢુંડતા આવેછે પણ બધી હોટલો કરતાં મહીનાએ મુનવરા હોટલ ઠીક છે તે હોટલમાં એક માણસન હીઠ રેલ એકના દશ આના લેછે. તેને ત્યાં ચાર કેરુસ કહે છે. અને મુવાના વાસ્તે માણસ હીઠ પલંગ ઉપલા બાડામાંજ આપેછે.

આ હોટલની બાજુ બજારમાં ખાવા પીવા માટે બીજી તૈયાર હોટલોછે. તથા હાથે પકાવીને જમવું હોયતો પણ બધો ચીજ આએ હોટલની બાજુમાંથી મળે છે.

આજ શેહર શામ એટલે હમીસકમાં એક શીદી અરબ અબદુલા નામે રહેછે તે તમારી સાથે બધી જીયારતોથી તમોને વાકેફ કરશે તથા

સગળી ચીજોનું બંદોબસ્ત કરી આપશે માણસ
હીઠ રૂ. ૦૧ થી (તમારી ખુશીમુજબ)

શામમાં મસજીદે ઉમવી નામની એક મસ-
જીદ છે, આ મસજીદમાં મોલાના યહયા બીન
જકરીઆ નબીની મઝારેઆલી છે, જયારત કરી
શહેરમાં બહાર નીકલતાં, જમની બાબુના મકાનમાં
મોલાના અલીઝેનુલઆબેદીનનું કેદખાનું છે, અને
તેની બાબુમાં મોલાનલ હુસેન (અ.)નું મ.થુ-
મુબારક મુકામમાં આબુનું હતું તે જગ્યા ઉપર
જરીન ગાલાફ છે. શહેરના બહાર ઘોડાગાડીમાં ત્રણ
કલાકના રસ્તે મોલાતના જેનબ બીનતે અલી
(સ. અ.) તે મોલાના હુસેન (અ.) ના બહેન સા-
હેબનું અલીશાન કુખો લીલા રંગનો છે. શેહરથી
બહાર જતાં, મોલાતના જેનબની જયારત કરવાં
જતાં મોલાના અલી બીન કઅબ રમુલુલ્લાહના
સહાબીની ઠખર છે, અને સ્ટેશનથી થોડી દુરપર

મોલાના હોહયતુલકલખીની કબર છે. આ કબર પર કુખ્રો અને ગીલાફ નથી, સાદી કબર છે, થોડી દુર છેટે. મોલાના સર્પદ ખીન વકકાસ રમુલ્લાહના સહાખીની કબર છે. મોલાના હુશેનના માથા મુખારક પાશે ખુધામ બેશે છે તેને તમારા ગબ્બ પરમાને અખશીશ આપવી.

શામની ઝમીન તમામ ફલપુલ અને મેવા-ઓથી ભરેલી છે, કારણ કે ત્યાં પાણીની નેહરો ઘણી છે, પાણી સાફ અને ઘણું જ મીઠું છે. ત્યાંના ગાડીવાલાઓ તથા દલાલો બે અસલ ચીજો દેખાડવા સાફ તમોને લઈ જશે, અગર સર કરવું મંજૂર હોય તો ખેર, નહીં તો મફત તમારા પૈસાની ખરાબી કરાવશે.

શામના કબરસ્તાનમાં અહલુલ બૈતની જે કબરો છે તેની વીગત:—

મોલાના અખદુલ્લા ખાન બાકરસખાલીક (ખ.)

મોલાતના ઉમ્મે કુલસુમ ખીનતે અલી (અ.)

„ સકીના ખીનતે હુસેન (અ.)

અને આજ કબરસ્તાનમાં કરખલાના શ-

હ.દોના માથાઓ મુકાવામાં આવ્યા હતા,

હમણા તે જગ્યા પર એક અલીશાન કુખો

છે. આજ કબરસ્તાનમાં અબદુલા ખીન

મકતુમની કબર છે. આ કબરસ્તાનમાં

મોઆવ્યાનો પણ એક જગ્યાપર કુખો છે.

અને આજ કબરસ્તાનની બહાર એક ખુણામાં

લઈન યઝીદની કબર છે જેણીના ઉપર દર

વખત પથરાઓનો વરસાદ વરસે છે. દરેક

જનાર માણસ લાનત કહી પથ્થર મારીને

જાએ છે. ખુદાત.આલાની લાનત એ મલ-

કિન પર.

હવે અહયાંથી બે રાસ્તાઓ છે એક તે

તમોને શામશી સીધા હલખથી બગદાદથી

કુરબાના જેતું ખ્યાન કર માં પાને જુઓ, અને જો
અઇતુલ મુકદ્દસ અને મીસરની જીયારતો કરવી
હોએ તો નીચે લખા પ્રમાણે જાઓ.

શામથી યાફા અને યાફાથી બેતુલ મુકદ્દસ

શામથી ફારેગ થઇ પાછા બેરૂત આવી બેરૂત
તથી આગબોટમાં બેસી યાફા ખંદરપર આવવું.
અને હોટલમાં ઉતારો લેવો અને તમારો વધારાનો
શામાન હોટલમાં રાખી બેતુલમુકદ્દસની ગાડી
દરરોજ ૨) જાઓ છે તમોને સ્વલ પર તેવી રીતે
જવું. હોટલનું રોજનું ૩. ૦૦ થી ૦.૫૦ ખરચ થાશે.
મગરોબ બાદ અઇતુલમુકદ્દસ પહોંચવું થશે. સ્ટે-
શનપર દલાલો મલશે, અગર જખાન યાદ ન હોય
તો એક દલાલને સાથે લઇ એક હોટલમાં ઉતારો
લેવો. અને હોટલમાં ઊતરવા કરતાં હીંદી શરા તુરકી
શરકાર તરફથી બનાવેલ છે તે મશજીદે અકશાની
નજીકમાં છે ત્યાં ઉતરવું ત્યાં પન શરફીનો ભાગ

છે. માટે નીચે બીછાવા શાસ્ત્ર તથા કપરા ગરમને
બંદોબસ રાખવો એ દલાલ તમને તમામ જગ્યાની
જીયારતો કરાવશે.

ખેતુલ મુકદ્દસમાં સખરતુલલાહકે જે
આગલા નબીઓનું કીબલા હતું-તે સખરા પર
આલીશાન કુબ્બો છે-આજ સખરાથી લાગતા બીજા
નબીઓનું મહેરાબ છે, અપના નબી મોહમ્મદ
રસુલલાહ સાહેબનું મેરાજે મુબારક અહયાથીજ થયું
હતું. સખરતુલલાહની નીચે, બીરૂલઅરવાહ નામની
એક વાવ (કુવો) છે તે હમણા પુરી નાખવામાં
આવી છે. ત્યાં ખીઝર નબી અને સુલેમાન નબી
અને દાઉદ નબી (અં) નો મેહરાબ છે. બહાર
નીકલતાં દાઉદ નબી (આં) નો કોરટ (દરવાઝ) છે
આ કુબાના સામે એક આલીશાન મસજીદ છે.
મેહરાબની જમની બાજુ ઇસા, મુસા (આં)
ની મેહરાબો છે. આ મસજીદના નીચે કદીમ એટલે

પુરાના વખતની મસજીદ છે. આ નીચેની પુરાની મસજીદની દીવારમાં મોલાના મુસા નખી (અઠ) ના બેફરજાંદો મોલાના શખર વ શખીર ના મઝારો છે. તેજ સેહનના એક ખુણામાં નીચે ઉતરતાં મોલાના ઇસા નખી (અઠ)નું પાલણું છે. અને ખીજા ખુણામાં મોલાના સુલેમાન ખીન હાઉદ નખીની કબર છે. અને શેહરમાં મોલાના હાઉદ નખીનું મઝાર આલોશાન છે. અને મોલાના ઇસા નખી રૂહીલ્લાહનું ગીરઝબી શેહેરમાંજ છે-અંદર જવાની કોઈ તરેહની મનાયત નથી. અને શેહરના બહાર મોલાતના મરયમ (અઠ) તે મોલાના ઇસા નખીના માં સાહેબનું મઝાર છે. આ બેવે મઝારો પર પાઠરીઓ રાતદીન મુશક વગેરે બાલે છે. અને ધનજીવની તીલાવત કરે છે-મોલાતના મરયમની જીયારત કરી ઉપર જતાં મોલાના ઉઝેર નખીની જીયારત છે-હજી પહાડપર ઉપર ચઢતા એકદમ બલ્દીપર મોલાના

ઇસા નખીના કદમ મુખારકનું અસર છે-એમ કહેવામાં આવે છે કે હજરત ઇસા નખી, આપ પોતાના અસહ્યોથી મલી, વાતચીત કરી, આસમાન પર ચઢી ગયા છે.

જૈતુલ મુકદ્દસથી ખલીલુલ રહેમાન

જૈતુલ મુકદ્દસથી ૧૮ મૈલ દુર ખલીલુર રહેમાન નામે એક શેહર છે, એ શેહરમાં મોલાના ઇબરાહીમ નખી ખલીલુલાહ અને મોલાના ઇસહાક નખી ખીન ઇબરાહીમ અને મોલાના યાકુબ ખીન ઇસહાક, અને મોલાતના સારા અને મોલાતના રૂકશના મઝારો છે. અને મોલાના યુસુફના હાડકાઓ પણ યહાં દફન છે.

ખલીલુર રહેમાન શેહરથી ત્રણ કલકના રસ્તા પર મોલાના લુત નખીનું મઝાર છે. ખલીલુર રહેમાન શહેર જતાં, રસતામાં જમણી બાજુની સડક ઉપર મોલાના યુસુફ (અં) ના માં સાહેબાનું

મઝાર છે. અને ત્યાંજ એક શેહર છે. તે શેહરનું નામ જૈતુલ લહેમ છે, મોલાતના મર્યમે મોલાના ઇસા નળીને અહીયાંજ જન્મયાં હતાં. ખજુરીનું ગાઉ અને આપના જનમની જગ્યા ઉપર આલીશાન કુખો છે. આપના પાલણાના આસાર એટલે નીશાનીઓ પણ મોજુદ છે. જૈતુલ મુકદ્દસ અને યાફા થી અસ્કલાન અને ગુજળા જવાનો રસ્તો છે. અસ્કલાનમાં મોલાનલ હુસેન (અં) ના માથા મુખારક ઉપર આલીશાન કુખો બનાવામાં આવ્યો છે.

અને ગુજળામાં મોલાના હાશમ બીન અબદે મનાફનું મઝાર છે.

યાફાથી પોર્ટ સઈદ થતાં સ્વેઝ (મીસર માટે)

હવે જૈતુલ મુકદ્દસથી પાછા યાફા આવી, અને યાફાથી આગખોટમાં સવાર થઈ પોર્ટ સઈદ આવવું અને પોર્ટ સઈદથી અગગાડીમાં મીસર જવાં

માટે નીકલ્યું. મીસરની ગાડી દરરોજ ૨) જાય છે અને ત્યાં ઇસ્ટેશન ઉપર ઉતરા પછી તમેને ઇન્ટર પીનટર મલશે અને પોતાની હોટલ છે એમ કહેશે પણ તે વાત ઉપર તમારે હીઆન આપવું નહીં. આપનો શામાન લઈ ગારીઓમાં બેસી શબ્દે હુશેન પાશે જવું અને શામાન ગારીઓમાજ રાખી હોટલ જોવા જવું કારણ જ્યાં ઘની હોટલો છે તમેને પસંદ આવે તે હોટલમાં કરાવ કરી પછી શામાન મુકાવજો હોટલમાં દેવાનું પલંગ તલાઈ શયે દર માણસે આપશે તેનું બાર રોજનું ગાન થી ગાના લેશે.

મીસરમાં જયારે કરવાની જગ્યા

મીસરમાં મોનાનલ હુસેનના માથા મુખારકની જયારત છે, મોલાતના જેનખ અને મોલાતના ઉમે કુલસ્તુમ અને મોલાતના રૂકુથ્યા અને મોલાતના સુકીના અને મોલાતના સુગરા અને મોલાતના

ફાતેમ ત્રીન નખવીઆની જીયારતો છે. એ સઘલા સાહેબો અહીં બચેતમાંથી છે.

૨. જામએ અઝહર મોલાના કાએદુલ જઓહરની બનાવેલી એક આલીશાન અને વસી મસજીદ છે, તે મસજીદની જમણી બાજુમાં, ઇશારએ બાતીનીઆ નામનો એક મહેલો છે, એ મહેલોમાં જતાં જમણી બાજુની નાની ગલીમાં હીસાનીલ મુસલી નામે ગલીમાં આગે જતાં મોલાના બીન-યામીન તે મોલાના ઇસુફના બીજા ભાઈની કબર છે. આ સાહેબની જીયારત કીધા પછી આગે ૪૦ નંબરવાલા એક ઘરમાં મોલાના મોહમ્મદ બીન અબુમકરનું મઝાર છે, આ સાહેબની જીયારત બારીમાંથીજ થાય છે.

જામએ અઝહરની કીબલારૂબની ગલીમાં આગે જતાં, પાણીનો એક સરકારી નલ છે, ત્યાંજ એક ઘરમાં મોલાના કાએદુલ જઓહરની કબર

છે, આ કબર ઉપર એક ખોખાની નીશાન છે.

અને ત્યાંથી રેલવેમાં જવાય છે અને ત્યાંથી પછો ગધાઉપર બેસી છે માલેકુલ ઉશતરની જીયારત વાસ્તે જવાય છે. આપ એટલે મોલાના માલેકુલ ઉશતર મીસરમાં સર્ધયદુલ આજમના નામથી મશહુર છે.

૩. મોહમ્મદઅલી બાશાની એક બે મીસ્લ જામે મસજીદ છે, મીસરની જામે મશજીદોમાં આ મસજીદ એકજ છે, તે જોવા તથા તારીફ લાએક છે; દુર દુરથી આ મસજીદ જોવા માટે દરેક કેમના માણસો ત્યાં આવે છે. આજે મસજીદના પછવાડેના ભાગમાં એક વાવ (કુવો) છે; આ વાવ ઘણીજ અંધારી છે, દીવાની રોશનીથી નીચે ઉતારાય છે, આ વાવના તક્વીયાના એક ખુણામાં એક કબર છે, મીસરના લોકો કહે છે કે આ કબર મોલાતના ગુલેખાની છે અને એજ વાવમાં મોલા

ના યુસુફ નબી કેદ થયા હતા. મોલાના હાકીમ
 બીલ્લાહની જમી મસજીદબી જેવા લાએક છે આ
 મસજીદ તરફ જતાં પહેલાં જામેઉલ અકમર
 મીલેછે. આ મસજીદમાં મોલાના મોઘજ (૨૦ અ૦)
 જુમઆ વાસતે પધારતા હતા. મોલાના હાકીમનાં
 મસજીદ બાબુન નસરની નજદીક છે. આ મસ
 જીદમાં જતા ડાબી બાજુએ મોલાના બહરીલ
 જમાલીનું આલીશાન મઝાર છે.

મીસરમાં જેવા લાએક ઘણી ચીજો છે. ત્યાંની
 જુનામાં જુની બીના, તુહ (અ૦)ના તુફાન પેહ
 લાંની અરાહમે મીસર (Pyramids of Egypt) છે.
 જીઝામાં અજાયેબખાનાઓ છે. હારૂલ આસારૂલ
 મીસરીયાના મકાનમાં મીસરનો તમામ જુનામાં
 જુનો સામાન બાદશાહોના જમાનાનો લેગો કીધેલો
 છે અને એક અજાયેબખાનું છે કે જેમાં તમામ
 આગેના પ્રીરઓનના લાશાઓ આબાદ પડેલા છે.

આ મુરદાઓ ૫,૦૦૦ થી ૬,૦૦૦ પરસના કદન સાથે અહીયાં મોબુદ છે. અને તે લોકના જમાનાની કારીગરીઓ અને અજાએજ આસરે જમા કરવામાં આવી છે તે ચીજો હુકીકતમાં જોવા લાગે છે.

શેહરના બહાર એક મુજાવરી નામે જોવા લાયક મકાન છે, એ મહેલ એકદમ પહાડની ટોચ ઉપર છે, આગલના જમાનાના અકલમંદોની કારીગરીનું આ ખરેખર નમુનો છે. પહાડને ખોદી થાંબલા વગર, એક ઇમારત તઇયાર કીધી છે, આ પહાડમાં બાદશાહો અને ઉલમાઓની ઘણી કબરો છે અને મીસરીઓ એમ પણ કહે છે કે અહીયાં ઘણી ખરી બાનુ ફાતેમાની કબરો છે.

મીસરથી અસકંદરીઆ.

મીસરથી અસકંદરીઆ પણ રેલ ગાડીમાં જ વાયા છે જે ફક્ત ૬ કલાકનો ફરતો છે. અસ-

કંઠરીઆ પહોંચ્યા પછી, દરેક જગ્યા જ્યાં પણ જવું હોય ઘોડા ગાડીમાં અથવા બીજી કોઈ સ વાસીપર, મજૂરી ઠેરાવ્યા વીના જવું નહીં. એક વખતના ઠેરાવ પર ભરોસો રાખવો નહીં, સારી રીતે ઠેરાવ્યા પછી કામ કરવું. નહીં તો મંજલ એટલે ઉતારાપર પહોંચ્યા પછી બદલી જશે. અસ કંઠરીઆના સ્ટેશનપર તમોને દલાલ મલશે ને હોટલમાં ઠરાવ કરી ઉતારો લેવો ત્યાંપણ રૂ. ૧૦ થી ૧૫ લેશે. પછી ઘોડા ગાડી કરી લુકમાન હકીમ અને સીકંદર ઝુલકરનેન અને દાનીયાલ (અઠ) નખીની જીયારત કરવા જવું. (બીજા રોજાઓ પણ છે, જે અત્રામ લોકોના છે.) જીયારતથી ફારૂગ થયા પછી શેહેર જોવા જવું. મીસર કરતાં અસકંઠરીયા સફાઈમાં વધે છે.

અસકંઠરીઆથી ૧ કલાકના રસ્તાપર, હવા આવા જવા માટે એક જજલા નામની જગ્યા છે,

ઘણીજ રોનકદાર છે, વહાંબી એક હોટલ છે,
અકસર લોકો સાંજનો વખતે ત્યાં ફરવા જાય છે.

અંસકહરીઆથી બેરૂતથી શામથી
હલખથી બગદાદથી કરબલા.

અસકંહરીઆથી બેરૂત જવાને આગબોટ
મલે છે, તો બેરૂતમાં ઉતરી, બેરૂતથી ફજરના
૬ વાગે ત્રેન જાય છે.

શામથી હલખ

હવે શામથી જે સાહેબોને હલખ જવું હોય
તેઓને આગગાડીમાં ૧૮ કલાકની મુશાફરી કરવી
પડશે. એટલે શામથી રાતના અગીઆર વાગે ગાડીમાં
બેસી બીજે દોવસે સાંજે પાંચ વાગે હલખ જવા
ય છે. ને હલખમાં આપણા લાયક અને શારૂ મકાન
હોટલે બગદાદ નામની એક હોટલ છે. ત્યાં એક
માણસ ઢીઠ રોજના આઠ આના લે છે. તો તે નકી
બંદોબસ્ત કીધા પછી હોટલમાં ઉતરવું.

હલખથી ખગદાદ સફર કરનાર સાહેબોની અંદર ફાઇલી એક સાહેબને અરબી ભાષા આવડવી જોઈએ ને કદાચ અરબી ભાષા ન આવડતી હોય તો થોડું ઘણું ઇંગ્રેજી આવડવું જોઈએ. આ બે ભાષામાંથી ફાઇલી એક ભાષા અરબી અથવા ઇંગ્રેજી આવડતી હશે તો હરેક ચીજના વાસતે ઘણું સવળ પડશે. અને જે વખતે મુખમથી ઉપડો ત્યારે હલખને રસતે થઈને કરખલા બાવું હોય અથવા કરખલા થઈને હલખ બાવું હોય તો મુખમથી પાસ પોરટ લઈ લેવી તે પાસ પોરટ એક નોટની માફક સંભાલવી કેમકે અંગરેજી પાસ પોરટથી હરેક ઠેકાણે માન તથા ઇજાજત મળે છે.

હલખ પોંચ્યા પછી તમે અરબી ન બોલતા હો તો ઇંગરેજી કેનસીલ ત્યાં છે. તેની સાથે ઇંગલીસમાં વાતચીત કરી ગાડી વગેરેનો ખંદોળસત કરવો. તે વખતે તમે અમારી નીચે દરશાવેલી

મંજીલો ઉપર બરાબર પુરતું ધ્યાન આપવું, તે પ્રમાણે ગાડીવાળા સાથે કરાર કરવો. એક ગાડીની અંદર ત્રણથી ચાર માણસ બેસે છે. પણ ત્રણ માણસ ઘણી રાહુતથી બેસે છે. પછવાડે થોડો ધણો સામાન બાંધી લે છે. એક ગાડીનું ભાડું ૧૧) અગી-આરથી ચૌદ લેરા ખરચ થાય છે.

એક ગાડી હોયતો ઠીક છે ને તેથી વધારે હોય તો પણ ગાડીવાળા સાથે ઠેરાવ કરવો કે કોઈબી મંજીલના ઉપર અમો ગાડી બદલસું નહીં ને સામાન ફેરવસું નહીં. જે ગાડીમાં જે જે માણસો હલબધી બેઠા હોય તેજ માણસોએ તેજ ગાડીમાં બગદાદ સુધી જવું ને સામાન ગાડી બાળાને હલબમાંજ બતાવવો.

મંજીલ (૧) દરીઆફત

આએ મંજીલ સારી છે. ને ત્યાં માણસ દીઠ

ચારથી છ આના રાત સુવાના લે છે. ત્યાં ખેરાકની
બધી ચીજો મળેછે.

મંજલ (૨) શાખા

આએ મંજલમાં પણ રાતના સુવાના ચારથી
છ આના લે છે ને ત્યાં ખેરાકની બધી ચીજો મળેછે

મંજલ (૩) મંજલે હમામ.

આએ મંજલમાં કાંઈ ચીજો મળતી નથી

મંજલ (૪) સખખા

આએ મંજલમાં બધી ચીજો મળેછે, ને
માંણસ હીંદ રાતના સુવાના ખેઆના આપવા પડેછે.

મંજલ (૫) ટીબની

આએ મંજલમાં કાંઈબી ચીજો મળતી નથી
ને રાતના રહેવાના ખેઆના આપવા પડે છે.

મંજલ (૬) દ્રેજર

આએ મંજલમાં મોટું ગામ હલખ જેવડું

છે. ને ત્યાં ગાડીવાળા એક જે હીવસ આસાએશ લેવા માટે કરીને રાખી મુકેછે માટે જે વખત હલખથી ગાડી કરે તે વખતે તેની સાથે આએ ટ્રેજર મંજીલની વાત કરવી. કે અમે ટ્રેજર મંજીલની અંદર એક દહાડો પણ ખોટી થામું નહીં. ને આએ મંજીલમાંથી જે કાંઈ ખાવાની ચીજ તમારી પાસેથી ઓછી થઈ હોય તે લઈ લેવી કેમકે ત્યાં સસતી મળે છે. આએ મંજીલમાં માણસ દીઠ જે આના આપવા પડે છે.

મંજીલ (૭) મચારીન

આએ મંજીલમાં માણસ દીઠ જે આના આપવા પડે છે. ને બધી ચીજ મળે છે.

મંજીલ (૮) સાલેહીએ

આએ મંજીલમાં કાંઈખી ચીજ મળતી નથી

મંજીલ (૯) અબુકમાલ

આએ મંજીલમાં કાંઈખી ચીજ મળતી નથી

મંજુલ (૧૦) કાચમ

આએ મંજુલ ઉતરવાને વાસતે કરોને ઘણી ખરાબ છે. પણ તમારી સાથે બીજા કોઈની લોકોની ગાડીઓ હોય તો તે મંજુલ પહેંચવા અગાઉ થોડે દુરથી સઉથી પહેલાં અપની ગાડી ત્યાં ફોડાવી કેમ કે ત્યાં એક બે કોટડીઓ સારી છે. તે સાથે પહેલાં જઈને લઈ લેવી. આએ મંજુલમાં માણસ દીઠ બે આના આપવા પડે છે.

મંજુલ (૧૧) મંજુલે અના

આએ મંજુલમાં મોટું શેડર છે. માણસ દીઠ ચાર આના આપવા પડે છે. ને બધી ચીજ મળે છે.

(૧૨) કામી

આએ મંજુલ ઘણી ખરાબ છે. કોઈ ચીજ આવાપીવાની મળતી નથી તેમજ ઉતરવાને વાસતે સારી કોટડીઓ પણ મળતી નથી. છેવટે મળે છે

તો ઘોડા બાંધવાનું ઠાણ મળેછે તો તેથી હલખથી તમે જે વખતે ગાડી કરો તે વખતે તમે ગાડીવાળા સાથે ઠેરાવ કરવો કે હુમે “અના” થી “હડીસા” મુકામ કરસું પણ “અના” થી “ફામો” મંજલ કરસું નહીં.

મંજલ (૧૩) હડીસા.

આએ મંજલમાં બધી ચીજ મળે છે. તે માણસ હીઠ રહેવાના બે આના આપવા પડે છે.

મંજલ (૧૪) મંજલો અગદાદી.

આએ મંજલમાં કોઈબી ચીજ મલતી નથી આએ મંજલ બીજી ખરાબ મંજલો કરતાં જરા ઠીક છે. માણસ હીઠ બે આના આપવા પડે છે.

મંજલ (૧૫) હીટ.

આએ મંજલ ઘણી સારી છે તે ખાવા પીવાની બધી સારી ચીજો મળે છે. આએ મંજલમાં માણસ હીઠ બે આના આપવા પડે છે.

મંજુલ (૧૬) રૂમાલી

આએ મંજુલ ઘણી સરસ છે તે એક મોટું
 શેડર છે. અહીંથી બગદાદ ફેરે હુસેની ઉપર તાર કરવો.
 હોય તો તમે આએ મંજુલમાં જે જમાએ ઉતરશે
 તેની બાજુમાં તાર હાફીસ છે ત્યાં જઈ તાર કરવો.
 આએ મંજુલમાં બધી ચીજ મળે છે. માણસ દીક
 રવાના ચાર આના લે છે.

મંજુલ (૧૭) ફલુની

આએ મંજુલમાં બધી ચીજ મળે છે એક
 મોટું શેડર છે માણસ દીક રહેવાના ચાર આના
 આપવા પડે છે.

મંજુલ (૧૮) બગદાદ

આએ મંજુલમાં ફેરે હુસેની ના મકાનમાં
 બંધને ઉતરવું અને ફેરે હુસેનીના માણસને તમારો
 આવવાની ખબર ન હોય તો જે ગાડો કરબલા

જાય છે તેં રસતેથી તમને લઇ જસે, થોડક
 આગળ ચાલતાં મોટો દરવાજો આવે છે તેની
 અંદર અનાજની વખારો છે ત્યાં આગળ તમારે
 ઉતરી જવું જો તમે ત્યાં નહીં ઉતરો તો પુલ
 ઉપર તે ગાડીવાળો તમને લઇ જસે તો પુલ ઉપર
 લઇજવાનું ભાડુ આપવું પડસે ને પુલ ઉપરથી
 શામાન ફેળે હુસેનીમાં લાવવાને તકલીફ પડસે
 માટે તે દાણાની વખારો છે ત્યાં ઉતરો જવું.

મદીનાથી અથવા તો શામથી કરબલા જવું
 હોયતો ત્યાં ચલણ નાણા તુરકીનું લઇ લેવું તેની
 વીગત નીચે મુજબ

૧ લેરો તેને ઉશમલી ગીની કહે છે.
 તે વટાવવાથી પાં મજદી આવેછે. તેમાં કેઇ
 વખતે ઓછું કરે છે ત્યારે ૧૥ કુરસ ઓછું આપેછે.

કુરસ એ મુંછે તેની વીગત નીચે મુજબ

૧ કુરૂસ = આપણે મુંબઈ ચલણ બે આની જેવડી આવે છે.

૧ લેરો અથવા ઉશમલી ગીનીના બધા કુરૂસ લેશે. તો ૧૧૦) કુરૂસ આવશે.

૧ હલેલો = મુંબઈ ચલણના બે ઢોડીયા.

૧ કુરૂસના હલેલા ૪ આવેછે.

૧ મજીલી = રા. રૂપીઆ મુંબઈ ચલણ.

મુંબઈની ૧ ગીની વટાવસો તો ૬ મજીલી આવશે માટે ઉપરના ચલણ ઉપર બરાબર ધ્યાન રાખી ગીનીઓ વટાવવી.

મુંબઈની ૧ ગીનીના કુરૂસ ૧૨૦) મલસે ને કાંઈ વખત બે થી ચાર કુરૂસ ઓછા આપે છે પણ તેથી વધારે ઓછા લેવા નહીં.

૦૧ મજીલી = મુંબઈ ચલણનો રૂ. ૧૧

૦૧ મજીલી = મુંબઈ ચલણ રૂ. ૦૧૨

મહીનાથી શામ આવ્યા પછી શામથી તમને કરબલા જવું હોય તો માણસ દીઠ ૧ ગીની અથવા ઉશમલી ગીની અથવા લેરાના કુરસ લઈ લેવા તે શીવાય બીજું કોઈપણ ચલણ કુરસ બીના સાથે લેવું નહીં અને લેશે તો ઘણું નુકસાન આવશે માટે કુરસ લેવાને તે સાથે દશ પંદર રૂ. ના હલેલા પણ સાથે લઈ લેવા.

૧ કુરસ = મુંબઈની ૧ જે આની જેવડું ચલણ.

૨ કુરસ = મુંબઈની ૧ પાવલી જેવડું ચલણ.

ઉપર જણાવ્યા મુજબ ૧ ગીની અથવા ઉશમલી લેરાના કુરસ લો તો ૧ કુરસ અથવા જે કુરસ લો પણ તેથી મોટું ચલણ લેવું નહીં.

મુંબઈથી મકાશરીફ ને મકાશરીફથી મહીના ને મહીનાથી શામ ને શામથી હલબ ને હલબથી બગલાઈ પહોંચ્યા ત્યાં સુધી જે માણસનું ખરચ સું આવે છે, તે અમે નીચે જણાવીએ છીએ.

	રૂા.	આ.	પા.
મુંબઈથી જીદા મુખીની સ્ટીમરની			
થડ કલાસની ટીકીટના	૧૨૦	૦	૦
જીદાથી મકાશરીફ જવા માટે			
૧ મુગદુફ વેચાતુ લેવાના	૮	૦	૦
મુગદુફના ઉંટના ભાડાના	૮	૦	૦
માલના ઉંટ ૧ ના	૭	૦	૦
મુતવીફના	૧૬	૦	૦
જીદાથી સ્ટીમર ઉપરથી ફેજે હુસેની			
તલક માલ લાવવાના તથા તસકે			
રાના કુલે ખરચના	૬	૦	૦
જબલે આરકાતના ઉપર જવાને માટે			
૧ મુગદુફ ના ઉંટના ભાડાના	૨૨	૦	૦
મકામાં પંદરથી મહીનો દિવસ બે			
માણસથી ચાર માણસને રહેવાનું			
ઝોછામાં ઝોછું ભાડું	૪૫	૦	૦

	રૂ.	આ.	પા.
મકાથી જીદા આવવાનું સુગદુકનું લાડું	૮	૦	૦
મકાથી જીદા મુધીના માલના ઉંટના લાડાના	૭	૦	૦
મકાની અંદર દાખલો થવાનું તથા જીતી ખરદારને તથા સુગદુક રાખ- વાનું લાડું તથા માણસ ૧) ને છ આના આપવા પડે છે તે મળી કુલ ખર્ચ	૧૦	૦	૦
જીદાથી રાખક જાઓ અગર જીદાથી ચંબુ જાઓ તો સ્ટીમર ની ટીકીટના	૧૨	૦	૦
ચંબુમાંથી સુગદુક વેચાતું લઘુએ તેના ઉંટના સુગદુકના લાડાના કોઈ વખતે રૂ. ૩૦ રૂ. થાયછે કોઈ વખતે રૂ. ૨૫ થાયછે ને કોઈ વખતે રૂ.	૭	૦	૦

	રૂા.	આ.	પા.
૪૦) યાયછે પણ અમે આસરે			
રૂા. ૩૦ મુકીએ છીએ	૩૦	૦	૦
માલના ઉંટના ભાડાના	૨૫	૦	૦
યંબુના બંદરથી માલ ફેંજે હુસેનીની			
અંદર લાવવાના તથા મછવાનું			
ભાડું કુલે મળી	૫	૦	૦
ઉંટીઆને છ મંજલના બક્ષીસ	૬	૦	૦
મહીના બેથી ત્રણ વખત કરવા જવાના	૧૦	૦	૦
મહીનાના ખુદામને માણસ દીઠ			
રૂા. ૫) લેજે	૧૦	૦	૦
મહીનામાં જુતી બરદારને તથા મહીના-			
થી શામજવું હોયતો તેની પાસ			
પોરટ કરાવવાના તથા પરચુરણ			
બરચના	૫	૦	૦
મહીનાથી શામની રેલવે ટીકીટના			

૩. આ. પા.

તથા કરેંટીના મળીને ઉશમલી ગીની			
૮ દર રૂા. ૧૩) લેખેના રૂા. ૧૦૪)	૧૦૪	૦	૦
શામમાં જેનખ અલેહીસલામની જરત			
કરવા જવાના તથા ગાડી ભાડાના			
તથા ખીજી જરતો કરવાના તથા			
ખક્ષીસ આપવાના મઢીને	૧૩	૦	૦
શામની અંદર રેહવાના હોટલના			
ભાડાના એક દીવસના રૂા. ૧૧	૫	૦	૦
શામથી હલખ જવાની રેલવે ટીકીટના			
૧ માણસના રૂા. ૧૦) લેખેના રૂા. ૨૦)	૨૦	૦	૦
તે સાથે સામાન વધારે હશે તે			
એકમાં નાખશે તો રૂા. ૪)	૪	૦	૦
હલખના સ્ટેશનથી ખગદાહ હોટલમાં			
જવાનું ગાડી ભાડું તથા હોટલમાં			
એકાદ દીવસ રેહશે તે મઢીને	૬	૦	૦

૩. આ. પા.

હલખથી બગદાદ સુધીના ગાડી
ભાડાના બે માણસના સામાન
ના લેરા ૧૩ નાં આસરે દર રૂ.
લેખે ૧૩૥

૧૭૫ ૮ ૦

હલખથી બગદાદ જતાં રસ્તામાં મથકે
ઉપર રાતના રહેવાના ખર્ચના ૧૦ ૦ ૦

હમારા વીચાર મુજબ ખોરાકી ખર્ચ
ચના માણસ બેના મુખ્યથી રવા
ના થઈ મકા મદીના શામ હલખ
ને બગદાદ સુધીના ખર્ચના
અમારા હીસાબ ઉપરથી રૂ. ૫૦૦ ૦ ૦

 ૧૨૦૪-૮-૦

શામ બેતુલ મુકદ્દસથી મીસર સીક'દરઆ
ફરીને પ.છા હલખ બસેા તેા એક
માણસને રૂ. ખર્ચ રૂ. ૭૫ થાશે ૭૫ ૦ ૦

કરબલાથી બગદાદ બશરા થઇને પાછા

મુંબઈ આવવાનું ખરચ આસરે

બે માણસનું રૂા.

૧૦૦ ૦ ૦

બેરૂતમા જ્યારત યહયા નબીના હાથ
મુબારકની છે.

શામથી બેરૂત જવાનું ખરચ રેલવે ટીકટ ર ના
રૂા. ૫) હોટલનું ભાડું દીવસ ૧ ના રૂા. ૧૧
અને હોટલો રેલવે ઇસ્ટેશનના બાબુમાં છે.
ત્યાંથી યાફા જવાનું ઇસ્ટીમરની ટીકીટના
રૂા. ૨૧ છે.

યાફામાં ઉતરવાનું હોટલમાં તેના રોજના
૦૧ થી ૦૧૨ લેશે અને મળુરી એટલે ઇસ્ટીમર
ઉપરથી ઉતારી યાફામાં હોટલમાં રાખી, બેતુલ
મુકદ્દશ જવા માટે ઇસ્ટેશન ઉપર પોચારશે અને
પાછા ત્યાંથી આવશે એટલે તે લોકો સામાન લઈ
હોટલમાં પાછા ઉતારશે અને પાછા ઇસ્ટીમરમાં.

બેશાઠશે ત્યાં મુધીના માણસ ૨ ના રૂ. ૫) ખરચ થાશે. બેતુલ મુકદ્દસની ટીકટના રૂ. ૩) છે.

બેતુલ મુકદ્દસમાં ખરચ

ગાડીમાં માણસ ૪ બેશાઠશે અને જરત બધી કરશે. એટલે આખી ગાડીનું ભાડુ રૂ. ૧૫) થાશે, ખલીબુલ રેમાન જશે. તો ગાડીવાલો સ્વારનાં ૬ વાગાની અંદર લઈ જશે, અને જ્યારત કરી રાંતના ૮ વાગા શુદ્ધીમાં પાછાં લાવી મુકશે, અને ગાડીમાં માણસ ૪ બેશાઠશે તેનું આવા જવાનું ગાડી ભાડુ આખી ગાડીના રૂ. ૧૨ થી ૧૫ થાશે.

અગર કોઈને રાત ત્યાં રહેવાનો વીચાર હશે તો ત્યાંપણ ઉતરવા માટે હોટલો માનશ દીઠ ગાથી ગાજ લેશે પણ ગાડીવાલાથી આગલથી બોલી કરવી જોઈએ.

બેતુલ મુકદ્દસનાં ઇસ્ટેશનથી ગામમાં જવાં માટે ગાડી દીઠ રૂ. ૨) થી ૩) ખરચ થાશે છે.

પાછાં ચાફાં આવી પોરટશાઈઢ આવશે તેની ટીકટના રૂ. ૨૦ એક માનશના થાશે. પોરટશાઈઢમાં

તમારો શામાન તપાસશે તેમા જઠાત જેવું હશે તો જઠાત આપવી જોઈશે પણ તે માલ જો કસ્ટમમાજ રાખશે તો જઠાત આપવી પડશે નહિ અને જે શામાન તમે રાખશે તેની રશીદ તમોને આપશે.

ત્યા ઇસ્ટીમરપરથી ઉતરતી વખતે શામાનનો ઠરાવ કરીને ઊતરવું કારણ ત્યાના માણુશે ફરીજશે, પોરટ સાઇદમાં ઉતરી પછી જોઈએ તો સીકંદરીઆ જાઓ અને જોઈએ તો મીશર જાઓ પણ રેલવે ટીકટ હરેક જગાની રૂ. ૩) = છે.

મીશરથી નીકળા પછી મુંબઈ જવામાટે જો મુવેજ જવું હોય તો પણ જવાંશે પણ મુવેજનુ બંદરપરથી ઇસ્ટીમર ઉપર જવામાટે તકલીફ છે જેથી પોરશાઇથી ચરવું એ ઘણું શરૂ છે. અને થરડ કલાશ ટીકીટના રૂ. ૬૦ થી ૭૫ આશરે થાશે. હવે કોઇ સાહેબ મુંબઈથી શીધો પોરટશાઇદ ને રસ્તે મીશર બેતુલ મુકદશ જાશે અને ત્યાંથી મહાન મુનવર જાશે તો તેને પાશપોરટની ખાશ જરૂર છે.

આ ચોપડીઓ અબદુલહુસેન હકીમભાઈ એ
 પ્રધર્સ છુટવાલા કરાફડ મારફીટ મુંબઈને દુકાને
 મોમીનીન લાઈઓને મફત હઠીઓ કરવામાં આવ
 લાઈ અબદુલહુસેન હકીમભાઈ છુટવાલા.

